

ПРАДОЎ ЖЫЦЬ ПАЧАТУЮ ПРАЦУ

«Голос Белоруссии» і «Северо-Западный курьер» (1906) і гомельскі «Труд»

Два новыя вельмі каштоўныя даведнікі — «Перыядычны друк Беларусі.

1817—1916 гг.» і «Перыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 гг. Вып. I. Часопісы» — выпушчаны нядаўна Рэдакцыйна-выдавецкім аддзелам кніжнай палаты БССР пра Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна.

«Перыядычны друк Беларусі. 1817—1916 гг.» (складальнік А. А. Сакольчык) — гэта падрабязны бібліяграфічны ўказальнік дарэвалюцыйных газет і часопісаў, якія выходзілі на рускай і беларускай мовах на тэрыторыі сучаснай БССР і ў некаторых гарадах былога Паўночна-Заходняга краю Расіі. Тут сабраны і сістэматызаваны самыя разнастайныя звесткі пра перыядычныя выданні Беларусі: пра іх палітычны кірунак, профіль, перыядычнасць, месца і час выпуску, склад рэдакцыі і г. д. Указальнік дае ўяўленне пра перыядыку Мінска, Вільні, Баранавіч, Бабруйска, Барысава, Горы-Горак, Оршы і іншых гарадоў Беларусі.

Ва ўказальніку сабраны звесткі пра такія рэдкія і малавядомыя выданні, як «Мінская газета» (1906), «Мінчанин» (1913), «Мінский огонек» (1913), «Мінская правда» (1914), «Мінская речь» (1906), «Мінский вечер» (1915), «Мінский телеграф» (1914), «Отклики Белоруссии» (Мінск, 1906), «Фотографическая иллюстрация» (Мінск, 1863), «Белорусский голос» (Гомель, 1910), «Бобруйская жизнь» (1913—1914), «Витебская жизнь» (1906), «Голос жизни» (Віцебск, 1905—1906), «Гомельская жизнь» (1910), «Гомельский театрально-музыкальный вестник» (1914), «Могилевский голос» (1906), «Могилевский курьер» (1911), «Западный Буг» (Брэст, 1904—1905), «Лидское слово» (1912—1913), і інш.

Значную цікавасць для даследчыкаў маюць матывы забароны выдання некаторых газет. Напрыклад, «агульнадаступная палітычная, грамадска-эканамічная і літаратурная» газета «Бобруйские отклики» была закрыта за перадрук на сваіх старонках вядомага артыкула Ул. І. Леніна «Памяці Герцана» (№ 72, 29 сакавіка 1912 г.). Мінскія газеты

(1906) былі закрыты «ввиду вредного направления» ў часе рэвалюцыйных падзей 1905—1907 гг. Ёсць у даведніку звесткі і пра нелегальныя большавіцкія выданні: «Летучий листок Полесского комитета РСДРП» (Гомель, 1905), «Минский летучий листок» (1906), «Листок Северо-западного Союза» (месца выдання невядома, 1905), «Солдатская воля» (Гродна, 1906), «Солдатская жизнь» (Вільня, 1906—1907). Не менш цікавасць мае апісанне часопіса «Гоман» — «беларускага рэвалюцыйнага агляду», які быў афіцыйна лічыўся. Часопіс друкаваўся на гектографе ў 1884 годзе, месца выдання невядома, ёсць звесткі, што экзэмпляр «Гомана» ў 1912 годзе захоўваўся ў архіве ў Лондане. У Мінску былі выдадзены №№ 5 і 6 рабочага лістка «Зерно», які выходзіў пад рэдакцыяй Г. В. Плеханова, П. Б. Аксельрода і А. П. Булавава спачатку ў Жэневе, а пасля ў Пецярбургу. Тут выдаваўся таксама часопіс «Черный передел» (1881).

Шкада толькі, што асноўная большасць перыядычных выданняў, якія апісаны ў даведніку, адсутнічае ў бібліятэках рэспублікі, таму звесткі пра многія газеты і часопісы няпоўныя і не заўсёды дакладныя. Вельмі часта ў апісанні таго ці іншага выдання сустракаюцца заўвагі: «няма звестак», «дата выхаду ў свет не ўстаноўлена», «колькасць нумароў, выданных у... годзе, не высветлена», і г. д. Зусім правільна, што ў даведнік уключаны некаторыя перыядычныя выданні, якія выходзілі па-за межамі Беларусі, але змяшчалі беларускія матэрыялы. Аднак гэты прычып трэба было вытрымаць да канца і не абмянаць увагай найбольш цікавыя польскія газеты і часопісы, што выдаваліся ў Вільні і аддавалі вялікую ўвагу эканоміцы, побыту, мове і гістарычнаму мінуламу беларускага народа («Litwa i Ruś», «Zaranie», «Dzennik Wileński», «Kurjer Litewski», «Nowe życie» і інш.).

Варта было таксама даць апісанне рускай вільскай «Вечерней газеты», якая ўтала абуджэнне нацыянальнай самасвядомасці беларусаў, змяшчала пе-

раклады твораў Я. Купалы. Чамусьці ні ў асноўным, ні ў раздзеле «Перыядычныя выданні на беларускай мове» не ўпамінаюцца капыльскія рукапісныя часопісы «Заря» і «Голос нiза», што выдаваліся ў 1910—1911 гг. на рускай мове, і беларуская «Вольная думка» (1911). Не ўлічаны таксама беларускія аднадзейкі «Колас беларускай нівы» (1913) і «Дзень штукарства» (1914).

Складальнік указальніка А. А. Сакольчык ажыццявіў вялікую і складаную працу на збор і сістэматызацыі звестак пра перыядычныя выданні Беларусі. Аднак трэба спадзявацца, што пачатую справу над вывучэннем перыядычнага друку Беларусі адзел беларускай літаратуры і бібліяграфіі бібліятэкі імя Ул. І. Леніна даведзе да канца і падрыхтуе падрабязны даведнік усях найбольш цікавых беларускіх матэрыялаў. Хацелася б атрымаць звесткі і пра лёс перыядычных выданняў, што ў свой час рэкламаваліся ў дарэвалюцыйных газетах, але пра якія нічога няма ў бібліяграфічным указальніку: «Березина» (Бабруйск, 1906), «Брестлитовский курьер» (1906, 1915), «Витебский огонек» (1913), «Западная Двина», «Провинция», «Новая провинция» (Віцебск, 1911—1912), «Гомельские вести» (1909), «Гродненские отголоски» (1905), «Лепельский листок» (1911), «Слонимский листок» (1913), а таксама мінскія газеты «Дружок» (1913), «Жизнь провинции» (1906), «Картель» (1906), «Народная нужда» (1906), «Наш край» (1906), «Рецензент» (1915) і інш.

Добрым дапаможнікам з'яўляецца і другі бібліяграфічны ўказальнік — «Пе-

рыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 гг. Вып. I. Часопісы», у якім сабрана і апісана таксама вялікая колькасць (каля 500) разнастайных выданняў. Праўда, у гэтай кнізе некаторыя моманты выклікаюць пытанні. Перш за ўсё, ці правільна не вылучаць асобна выданні, назва якіх мянялася? Ва ўказальніку атрымалася, што пад № 8 адначасова зарэгістраваны два розныя часопісы «Аршанскі маладняк» і «Асвета», а пад № 13 — «Беларуская медычная думка» і «Беларуская работніца і сялянка». Пад аднымі нумарамі аб'яднаны «Беларускі пчаляр» і альманах «Беларусь», «Белорусский кооператор» і «Белорусский студент», «Навуковыя запіскі Віцебскага дзяржаўнага ветэрынарнага інстытута пры трэсце «Свінавод» і полацкі альманах «Наддзвінне», «Наш дзевнік» і «Наш край» і г. д. Многа ў гэтым выпуску памылак, пропускаяў, цмяяна адбітых старонак, якія цяжка прачытаць.

Яшчэ адна вельмі істотная заўвага. Два каштоўныя бібліяграфічныя ўказальнікі выданы **мізэрнымі тыражамі**: «Перыядычны друк Беларусі. 1817—1916 гг.» — 250 экзэмпляраў, а «Перыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 гг. Вып. I. Часопісы» — 300 экз. Абодва ўказальнікі надрукаваны на рататары. Няўжо дырэкцыя Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна не магла паклапаціцца, каб такія важныя навуковыя дапаможнікі былі выданы друкарскім спосабам і большымі тыражамі?

С. ВАРАНОВІЧ.